

Fedrelandet

Fra Margreth Olin, regissøren av "Mannen fra Snåsa", "Engelen" og "Barndom", kommer dokumentaren "Fedrelandet". Med Olins 85 år gamle far som guide, opplever vi Norges mest eventyrlige dal, Oldedalen i Nordfjord. Her har han vokst opp, og her har generasjoner før ham levd i balanse med naturen. Majestetiske bilder av ville fjell, kalvende breer og yrende dyreliv går side om side med foreldrenes fortellinger om generasjonene som tråkket opp stiene, forholdet vi har til naturen og hva som er verdifullt i livet. Musikken er komponert av unike lydopptak – naturens egne melodier, oversatt og fremført av London Contemporary Orchestra.

Med "Fedrelandet" har Margreth Olin laget sin mest storslagne film, og samtidig hennes mest personlige, med Wim Wenders og Liv Ullmann på laget som utøvende produsent. **Se filmens trailer.**

EGNETHET I SKOLEN

"Fedrelandet" har ingen nedre aldersgrense, da filmen ikke inneholder scener som antas å være skadelige for barn. Temaer som filmen tar opp/inviterer til vil kunne være aktuelle på alle alderstrinn i grunnskolen – samt på videregående. Imidlertid vil filmens verbalspråk nok forstås best av et publikum eldre enn elever i småskolen og på mellomtrinnet. Filmene varer i 1 time og 30 minutter.

Det faglige arbeidet knyttet til visningen av denne filmen vil kunne bidra til å nå flere av lærerplanens kompetansemål, ikke minst i fagene norsk, samfunnsfag, naturfag og kunst & håndverk. Kunnskapsløftet fremhever tre tverrfaglige temaer: Demokrati og medborgerskap, folkehelse og livsmestring og bærekraftig utvikling. I et tverrfaglig arbeid vil "Fedrelandet" kunne egne seg spesielt godt til bruk opp mot de to sistnevnte tema.

Les mer om læreplanenes innhold.

OPPGAVESAMLING

Oppgavene under kommer ikke i en bestemt rekkefølge. Disse kan ulike faglærere og elever selv velge blant for å rette læringsutbyttet dit man ønsker. Merk: Det er ikke tenkt at det skal jobbes med samtlige oppgaver. Hver enkelt lærer må gjerne, med utgangspunkt i egen elevgruppe, vurdere - og eventuelt korrigere - de ulike oppgavers vanskelighetsnivå og formuleringer. Avgjør også selv om besvarelsene skal skje skriftlig eller muntlig, og hvorvidt elevene skal jobbe individuelt eller i grupper. Mange av oppgavene passer imidlertid godt til klasse-/gruppediskusjon.

Flere av spørsmålene/oppgavene kan nødvendigvis ikke besvares ut fra informasjon fra filmen alene. Derfor, å i tillegg gi elevene tilgang til internett og ulike oppslagsverk vil kunne være avgjørende. Langt fra alle spørsmål har klare fasitsvar.

Blant oppgaveforslagene under kan man også finne tips til utforskningstemaer som kan bli til en fordypningsoppgave. Her kan man i så fall samarbeide i par/grupper, og kanskje til slutt ha en presentasjon for klassen.

A: NATUREN RUNDT DEG

1) Filmene starter med ordene "Vår første kjærlighet var naturen." Hva menes med denne påstanden? Er dere enige? Snakk sammen i klassen.

2) Filmene avsluttes med ordene "Vår første kjærlighet var naturen. La oss ikke glemme vår første kjærlighet." Snakk sammen i klassen om hva det vil si at mennesker i dag "glemmer naturen". Hvilke tegn på dette kan man se i samfunnet vårt i dag? Gi ulike eksempler, gjerne fra eget nærmiljø.

3) Skriv ned en naturopplevelse du har hatt, som gjorde inntrykk på deg. Hva gjorde at denne opplevelsen

Filmstudieark

Forfatter: Per Olav Heimstad

Klassetrinn: [1. - 4. trinn, 5. - 7. trinn, 8. - 9. trinn, 10. trinn, Videregående]

Fag: Norsk, Samfunnsfag,

Naturfag, Kunst og håndverk

Tema: Arv/miljø, Dokumentar,

Død/sorg, Familie, Filosofi og

etikk, Geografi, Historie,

Kjærlighet, Kunst, Miljøvern og

naturvitenskap, Musikk, Natur og

miljø, Naturfag, Naturvern, Språk

og uttryksmåter, tilhørighet

Fakta

Originaltittel: Fedrelandet

Regi: Margreth Olin

Roller: Med: Jørgen Mykløen

Manus: Margreth Olin

Genre: Dokumentar

Nasjonalitet: Norge

Språk: Norsk

Produsent: Margreth Olin

Produksjonsselskap: Speranza

As

Musikk: Rebekka Karijord

Lengde: 1 t. 30 min.

Distribusjon: Norsk

Filmdistribusjon

Aldersgrense: Tillatt for alle

Filmplakat:

festet seg til minnet ditt? Snakk sammen i grupper om hva dere tror gjør at mennesker får positive opplevelser i naturen.

4) Jørgen Mykløen sier at dagen og livet er mer verdt når man får med seg flotte naturopplevelser. Er naturen viktig for deg, for at du skal ha det bra? Snakk sammen om dette.

5) Hvilke ville dyr finnes i nærmiljøet ditt? Hvilke av disse har noen i klassen selv sett? Snakk sammen, og lag en liste. (I filmen ser vi for eksempel disse dyrene: røyskatt, ugle, trane, ørn, elg – samt ulike insekter. Hvilke av disse har dere sett i virkeligheten?)

6) Filmen følger årstidene, fra vår til sommer til høst til vinter. Hva er de tydeligste årstidstegnene der hvor du bor? Hva er det fineste med hver årstid, synes du? Begrunn tankene dine.

7) En stadig større del av verdens befolkning er bosatt i urbane strøk, og mister da kanskje daglig kontakt med naturen. Mye forskning viser at natureksponering er bra for menneskers mentale helse. Hvorfor er det slik, tror dere?

8) I filmen ser vi ulike naturfenomener, eksempelvis nordlys, regnbue og fullmåne. Snakk sammen, bruk ulike kilder, og finn en forklaring på hvordan nettopp disse fenomenene oppstår.

9) I filmen ser dere Jostedalsbreen. Bruk internett og finn mer informasjon om denne – og hva en isbre er. Jørgen Mykløen uttrykker sorg over at breen bli mindre og mindre. Hva kan være årsaker til at isbreer krymper?

10) Høsten 2023 er det politisk valg i Norge (kommunestyre- og fylkestingsvalg). Hvor viktig er det for de ulike partiene å fokusere på de verdiene vi har i norsk natur? Og hvilke verdier fokuseres det da på? Studer ulik partiinformasjon som dere har tilgang på, og snakk sammen om hvordan norsk natur preger norsk politikk.

B: JØRGEN OG MAGNHILD

1) Skriv ned fem stikkord du synes beskriver Jørgen Mykløen. Etterpå sammenligner du med hva andre i klassen har skrevet. Var det noen av ordene som gikk igjen ofte?

2) Som i oppgave 1, men beskriv Magnhild Kongsjord Mykløen.

3) Hva tror du disse to har mest til felles? Skriv ned stikkord; etterpå sammenligner du med hva andre i klassen har skrevet.

4) Jørgen sier at "Har du det godt selv, har kanskje de ved siden av deg det bra òg." Diskuter denne livsfilosofien ut fra deres egne livserfaringer. Har han rett?

5) Jørgen filosoferer mye når han er ute i naturen, han tenker blant annet gjennom hva som er bra og hva som er galt – og hva som må til for at han selv og de rundt ham skal ha det godt. Hvor viktig tror du det er for han å ha naturen rundt seg når han filosoferer? Begrunn svaret ditt.

6) Magnhild beskriver mannen sin som en "bauta". Hva mener hun med dette, tror du?

7) Jørgen og Magnhild har vært gift i mange tiår. Hva tror du kan ha vært grunner til at de har klart å få ekteskapet sitt til å vare så lenge? Snakk sammen i grupper om ulike svar.

8) Jørgen og Magnhild forteller om at det er godt å være to, og at det gjør livet verdt å leve. Må man (som voksen) nødvendigvis ha en partner/kjæreste/ektefelle for å kunne oppleve livet meningsfullt? Snakk sammen om dette i klassen.

9) Hvilke tanker gjør de to seg om at de en dag skal dø fra hverandre? Snakk sammen om mulig svar, ut fra

det dere så og hørte i filmen.

10) Filmskaperen Margreth Olin, datteren til Jørgen og Magnhild, kaller stedet foreldrene bor for "heimen min", selv om hun flyttet hjemmefra for over 30 år siden. Hva er det som gjør at et sted kan oppleves som et hjem, selv om man ikke bor der?

C: SLEKTERS GANG

1) Jørgen forteller om at det så tidlig som i 1603 ble skrevet om hjemgården hans. Hva vet du om de tidligere generasjonene i din slekt? Spør foreldre og besteforeldre om hva de husker og vet, og finn ut hvor langt tilbake i tid du kan spore slekten din.

2) Jørgen og Magnhild snakker om døden, og Jørgen sier at det er naturlig at alle dør, og at generasjoner følger hverandre. Snakk med noen av de eldste i familien din, og spør om hvilke tanker de gjør seg om etterslekten sin etter at de selv har gått bort. (Det kan være vanskelig å komme inn på slike temaer, men det kan være veldig fint om man klarer det.)

3) I filmen ser vi Setergrana, den grana som Jørgens bestefar plantet før han døde i 1906. Magnhild sier at bestefaren alltid vil finnes her, fordi grana står der. (Grana og bestefaren er "to av det samme.") Hvilke spor, tegn og minnesmerker finnes fra dine tidligere slektninger? (Tenk bredt – det kan være mye som generasjoner før deg har overlevert, selv om det ikke er et stort, synlig grantre.)

4) Setergrana står der til minne om tidligere generasjoner. Kan denne filmen være et eksempel på et tilsvarende minnesmerke som Margreth Olin har "plantet"? Har Setergrana og "Fedrelandet" noe felles? Diskuter dette i klassen.

5) Vi hører Magnhild minnes faren sin; hun blir rørt når hun synger sanger som hun husker faren sang. Er det noen sanger du forbinder med noen i familien din? I så fall, finn en av disse (om mulig) på internett, spill den for klassen, og fortell om hva slags minner og følelser sangen gir deg.

D: PRAKTISKE OPPGAVER – I NATUREN

1) Dra på en ekskursjon sammen, til et naturområde i skolens nærmiljø.

- Prøv å legge merke til hva slags liv som finnes i området. Vær både stille og tålmodig, og se, lukt, føl og lytt. Dere kan også klatre i trær, løfte på steiner og grave i jorda.

- På ekskursjonen kan dere både tegne skisser og fotografere det dere ser i naturen. Digitale fotografier kan printes ut og henges opp som en naturfotoutstilling på skolen. Et forslag til gjennomføring er å tegne/fotografere det samme motivet i løpet av året, fordelt på flere turer til ulike årstider.

- Velg dere hver deres del av det naturområdet dere har oppsøkt. Sett dere ned på bakken, eller gå helt inntil en stor stein eller et tre – og vær helt stille. Bruk ALLE sansene dine, og merk deg flest mulig små og store sanseopplevelser. Etterpå skriver du ned disse. Tilbake i klasserommet kan dere sammenligne notatene deres.

2) Hvis klassen drar på ekskursjon, så kan man også, hvis årstiden er riktig, plukke bær og/eller sopp. Da må man sørge for å ha tilgang til riktig kunnskap om hva som er spiselig. Man kan også samle steiner, kongler og annet som man synes er fint, og eventuelt pynte med dette hjemme eller på skolen.

3) Ved å plante et tre kan man etterlate seg et minnesmerke som blir stående igjen lenge etter at man selv har flytta fra et sted (... eller dødd). Undersøk om det er et sted i nærmiljøet deres hvor dere som klasse kan plante et tre. (Et kinesisk ordtak går som følger: "Det beste tidspunktet å plante et tre, er for tjue år siden. Det nest beste tidspunktet er nå.") Besøk treet regelmessig.

4) Filmprosjektoppgave (kunst & håndverk), gruppearbeid.

Hver gruppe lager en kort film som skal fange en spesiell stemning som en tur i naturen inspirerer dere til.

Kriterier:

- Filmen skal maksimalt vare i ett minutt.
- Filmen skal inneholde opptak fra naturen.
- Minst ett menneske skal være med på filmen.
- Filmen skal inneholde et lydspor som passer til det man ser av natur.
- Legg inn et sitat som påvirker hvilke tanker dere ønsker at filmen skal gi publikum. Sitatet kan være tale eller tekst.
- Filmen skal være i breddeforformat.
- Gi filmen en passende tittel.
- Legg til navnet på alle bidragsytere til filmen ("rulletekst").

Filmen trenger ikke ha en bestemt handling, men den skal vekke tanker og følelser knyttet til natur.

E: ORD, UTTRYKK, SPRÅK, LYRIKK

1) Her er ulike ord fra filmen: Prolog, epilog, nuter, tinder og dreng. Finn ut hva disse betyr.

2) Hva vil det si at en isbre kalver?

3) Jørgen forteller at bestefaren "hadde sin Gud med seg". Hva menes med dette?

4) Hvis dere i norskfaget har lært om dialekter, hvilke ulike målmerker kunne dere høre i denne filmen? (Bruk eventuelt filmtrailerer for repetisjon/felles eksempler.)

5) I filmen hører dere tekstutdrag fra sangene "Å eg veit meg eit land" av Elias Blix, "Fager kveldsol smiler" av Peter Hognestad og "Nordfjordsongen" av Amund Mork. Finn tekstene til en eller flere av disse på internett. Sett dere inn i hva teksten(e) handler om. Hva tror dere har vært forfatterens ønske å uttrykke?

6) Diktskrivning: I filmen hører vi utdrag fra lyrikk som beskriver menneskets forhold til naturen. Inspirert av dette, skriv et dikt som kan passe til et av følgende tittelforslag:

- To gamle bein, og to staver
- Robåt på stille vann
- Isbreens bevegelser
- Dans ved sankthans-bålet
- Eneste overlevende
- Ørn i snøen
- Grantreet fra fortiden
- Lyder av vann
- Å plante et tre

Fremfør gjerne de ferdig resultatene høyt for hverandre. (Dette diktet kan kombineres med oppgave D4, filmprosjektet.)

F: DIVERSE

- 1) Hvilke ulike former for kjærlighet så du eksempler på i denne filmen? Snakk sammen i grupper.
- 2) Finn et kart over Norge (bruk for eksempel Google Earth) og lokaliser disse stedene: Lodalen, Oldedalen, Jostedalbreen, Nordfjord. I hvilken landsdel befinner vi oss i filmen?
- 3) Jørgen Mykløen forteller at da telefonen kom til Oldedalen, så pleide tanta hans, som var sentralborddame, å koble alle husstandene sammen til en felles telefonsamtale på julaften og på nyttårsaften. Dette var lenge før digitale og mobile telefoner og satellittoverføringer. Hva slags type telefonteknologi var det snakk om her? (Her kan dere gjerne spørre noen eldre om de kan fortelle om hvordan den første telefonene i Norge fungerte.)
- 4) I filmen hører vi om både blindtarmbetennelse og bronkitt. Hva slags diagnoser er dette?
- 5) Vi får høre om den svært dramatiske Lodalsulykka i 1905, hvor et ras, med en påfølgende flodbølge, krevde mange menneske- og dyreliv. I 1936 gikk det et nytt ras, som tok enda flere liv. Bruk internett og finn stoff om disse hendelsene. Kan tilsvarende ulykker skje der det bor mennesker i Norge i dag?
- 6) Vi får høre at Jørgens bestefar ble farløs som 9-åring, og han måtte ta ansvar for tre yngre søsken. Som 11-åring fikk han "skjøte på gården". Hva menes med dette? Hvordan ville en 9-åring i samme situasjon ha blitt fulgt opp i dag, tenker dere?
- 7) Filmens engelske tittel er "Songs of earth". Hvorfor tror dere denne tittelen er valgt?

G: GENERELLE FILMSTUDIESPØRSMÅL

- 1) Hva handlet denne filmen om? Beskriv med bare noen få ord.
- 2) Hvilke ulike følelser ga filmopplevelsen deg? Gjorde noen av det du så og hørte i filmen deg glad? Ble du noen gang trist? Sint? Fikk noe deg til å le? Gjorde noe deg bekymret? Følte du på noe tidspunkt ubehag? Reagerte andre i klassen på samme måte som deg? Snakk sammen om dette.
- 3) Hvorfor tror du de som har laget denne filmen hadde lyst til å fortelle akkurat denne historien?
- 4) Skriv en anmeldelse av filmen. Fortell om hva du likte, og hva du ikke likte. Begrunn synspunktene dine.

Send gjerne respons på dette filmstudiearket til poheimstad@hotmail.com Takk!

Per Olav Heimstad (f. 1973) er adjunkt og har undervist i ungdomsskolen siden 1999. Han driver også enmannsfirmaet POHphoto (pohphoto.com) hvor han bl.a. har jobbet som fotograf, film-/musikk anmelder, journalist, tegneserietegner, forfatter og statist/smårolleskuespiller.

Norsk Filminstitutt

Adresse Oslo: Dronningens gate 16 0152 Oslo, +47 22 47 45 00

Adresse Bergen: Media City Bergen, Lars Hilles gate 30, 5008 Bergen